

Feedback til modul 4 studerende

En undersøgelse af om ”Skema til daglig refleksion over syge-
plejeinterventioner” har opfyldt sit formål

Kliniske vejledere Britta Drostby og Gry Tange
22. december 2011

Indholdsfortegnelse

1.0 Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner	3
1.2 Indsatsområde.....	3
1.3 Formål med skemaet:	4
1.4 Brug af skema.....	4
1.5 Introduktion af skemaet	4
2. Undersøgelse	4
2.1 Baggrund for undersøgelsen.....	4
2.2 Formål med undersøgelsen.....	5
3.0 Undersøgelserdesign og – metode.....	5
3.1 Deltagere i undersøgelsen.....	5
3.2 Dataindsamlingsmetode	5
Del A:	5
A.1 Interviewguide	5
A.2 Fremgangsmåde	6
Del B.....	6
B 2 Fremgangsmåde	6
4.0 Præsentation af emperi	7
4.1 Feedback.....	7
4.2 Kontinuitet i den studerendes læring	8
4.3 Læring.....	9
4.4 Kendskab til skemaerne.....	10
4.5 Tidsfaktor	11
4.6 Pligt	11
4.7 Brug af skemaet.....	12
4.8 Præsentation af data fra undersøgelsesdesignets del B.....	12
5.0 Diskussion og konklusion.....	12
6. Perspektivering	15
Litteratur	16
Bilagsfortegnelse	17

Feedback til studerende

- en undersøgelse af om ”Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner” har opfyldt sit formål.

1.0 Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner

1.1 Baggrund for udarbejdelsen af skemaet

I 2010 foretog de kliniske vejledere i HovedOrtoCentret (HOC) en kvalitativ undersøgelse af modul 4 sygeplejestuderendes oplevelse af vejledning og læring i deres klinikforløb i HOC, jf. bilag 1. På baggrund af undersøgelsesresultaterne blev der udarbejdet en række anbefalinger til forbedring af studiemiljøet i HOC – jf. bilag 2.

Anbefalingerne blev den 1. november 2010 diskuteret på et afdelingssygeplejerskemøde i Klinik for Plastikkirurgi, Brystkirurgi og Brandsårsbehandling, hvor bl.a. klinikkens oversygeplejerske og kliniske vejledere også deltog.

På mødet blev der især sat fokus på den del af undersøgelsen, hvor de studerende udtrykker behov for, at nogle vejledere i højere grad spørger ind til teorien bag deres sygeplejehandlinger, så de således bedre kan få teori og praksis til at hænge sammen.

De kliniske vejledere kunne også – på baggrund af deres erfaringer med de sygeplejestuderende – bekræfte, at der godt kunne være en større grad af refleksion med de sygeplejestuderende ”bedside”. Endvidere kunne det være problematisk i forhold til kontinuiteten i den studerendes læring, hvis de studerende i længere perioder ikke var sammen med deres daglige vejleder/vejledere (nogle studerende har 2 vejledere!), pga. f.eks. vagter, fridage og ferie. I disse perioder går de sygeplejestuderende med andre sygeplejersker i afsnittet, men hvis der ikke bliver givet tilbagemeldinger til den daglige vejleder (den studerendes tovholder) omkring, hvor langt den studerende er nået i forhold til målene, kan det være svært at få et samlet indtryk af hendes niveau, og man kan herved nemt komme til at overse den studerendes ”huller” omkring såvel praksis som teori. På baggrund heraf har flere daglige vejledere efterspurgt skriftligt materiale fra de studerende med henblik på bedre at kunne følge med i, hvor langt den studerende er nået i forhold til målene for periode.

1.2 Indsatsområde

For at imødegå de ovenfor skitserede problemstillinger blev det på afdelingssygeplejerskemødet besluttet at gøre optimering af de daglige vejlederes feedback til de sygeplejestuderende til et indsatsområde i klinikken. Det blev foreslået, at de kliniske vejledere skulle udarbejde et skriftligt materiale, der kunne være med til at sikre, at den sygeplejestuderende dels fik feedback på sine sygeplejeinterventioner, dels at den daglige vejleder kunne få et større overblik over, hvor langt den studerende var i sin læring.

De kliniske vejledere udarbejdede efterfølgende et skema: "Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner" – jf. bilag 3.a og 3.b.

1.3 Formål med skemaet:

At hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen.

At synliggøre og skabe kontinuitet i den studerendes læring.

At alle vejledere kan følge med i, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces.

1.4 Brug af skema

Hensigten var, at skemaet skulle bruges på følgende måde:

Efter dagens sygeplejeinterventioner, som den studerende havde været involveret i, skulle den studerende udvælge én, evt. flere sygeplejeinterventioner, som hun herefter beskrev i skemaets venstre side. Herefter skulle hun – hvis hun ikke allerede havde fået feedback - indhente feedback fra den daglige vejleder/dagens vejleder på den udførte sygeplejeintervention. Feedbacken skulle fokusere på studerendes teoretiske viden, hendes praktiske færdigheder samt sociale kompetencer i relation til den pågældende sygeplejeintervention. Den studerende skulle herefter skrive feedbacken ind i den højre side af skemaet, der var inddelt i de 3 ovennævnte områder.

Med henblik på at synliggøre, hvor langt den studerende var nået i sin læring, skulle de udfyldte skemaer sættes ind i en mappe. Det skulle aftales, hvor mappen skulle stå i afsnittet, således at den altid var tilgængelig for såvel daglige vejledere som dagens vejledere.

1.5 Introduktion af skemaet

Klinikkens sygeplejersker:

Skemaet blev introduceret for klinikkens sygeplejersker ved et morgenmøde. Herudover fik alle sygeplejersker i klinikken skriftligt information omkring brug af skemaet – jf. bilag 4.

De sygeplejestuderende:

Skemaet blev introduceret for de studerende på deres første dag i modul 4. Der blev senere fulgt op på denne introduktion, såvel individuelt, bl.a. ved første studiesamtale som når de studerende var samlet til klyngeundervisning.

2. Undersøgelse

2.1 Baggrund for undersøgelsen

Inden skemaet blev taget i brug, blev klinikkens kliniske vejledere og oversygeplejerske enige om, at undersøge, om skemaet levede op til sit formål. Det blev derfor besluttet, at de kliniske vejledere skulle iværksætte en undersøgelse, der kunne afdække dette.

2.2 Formål med undersøgelsen

Formålet med ”Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner” er at hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen. At synliggøre og skabe kontinuitet i den studerendes læring. At alle vejledere kan følge med i, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces.

Vi ønsker nu med undersøgelsen at finde ud af om skemaet lever op til sit formål.

3.0 Undersøgellesdesign og – metode

I denne undersøgelse fravalgte vi at arbejde med en teoretisk referenceramme, da vi ønskede en datastyret analyse. I analysen ville vi knytte an til teorier, som empirien pegede på.

I forhold til design og metode er der taget udgangspunkt i Kirsti Malterud’s forståelse af forskningsmetoder. Dataindsamling er foretaget ved hjælp af interviews af studerende og spørgeskemaer uddelt til såvel dagens vejledere samt de daglige vejledere. Data er analyseret ved hjælp af systematisk tekstkondenseringens fire trin: helhedsindtryk, identifikation af meningsbærende enheder, kondensering og sammenfatning. (Malterud, 2006)

3.1 Deltagere i undersøgelsen

Deltagere i undersøgelsen var modul 4 studerende, deres daglige vejledere og andre sygeplejersker i Klinik for Plastikkirurgi, Brystkirurgi og Brandsårsbehandling, som på et eller andet tidspunkt gik med de pågældende studerende i klinikken.

3.2 Dataindsamlingsmetode

Dataindsamlingen foregik i 2 dele:

Del A:

Deltagerne var modul 4 studerende.

Den studerende fik udleveret et spørgeskema (bilag 5), som hun svarede på umiddelbart før gennemførelsen af et interview, hvor der - på baggrund af en interviewguide (bilag 6) - blev stillet spørgsmål til den studerende bl.a. med henblik på en uddybning af hendes svar i spørgeskemaet.

Interviewet var semistruktureret og individuelt. Ifølge Malterud kan man via denne metode få detaljerede oplysninger om menneskers erfaringer, oplevelser, forventninger og tanker (Malterud, 2006).

A.1 Interviewguide

Interviewguiden var inddelt i 4 temaer. Med spørgsmålene i Tema 1 ønskede man dels at afdække detaljer om, hvordan skemaet var blevet brugt, og om hvordan den studerende fik feedback i det daglige. Her tænkte man, at feedbacken var en forudsætning for, at den studerende kunne få konti-

nuitet og progression i sin læring og en hjælp til at få kædet teori og praksis sammen. Dels ønskedes den studerendes opfattelse af, om den daglige vejleder havde brugt skemaet til at følge med i den studerendes læring.

A.2 Fremgangsmåde

2-3 uger efter start på modul 4, blev den studerende spurgt, om hun ville deltage i undersøgelsen. Når og hvis den studerende svarede ja til dette, blev der aftalt en tid til interviewet. Interviewet blev lavet i slutningen af modulet, så den studerende kunne bruge skemaet næsten hele perioden, men der blev også taget hensyn til tidspunktet for den studerende interne prøve, så hun ikke fik for meget at se til samtidigt.

Da de studerende og deres respektive kliniske vejledere altid har et tæt, fagligt samarbejde i løbet af den studerendes klinikperiode, ansås det for sandsynligt at den forforståelse, de ville have i forhold til hinanden, kunne påvirke interviewet og den måde, hvorpå de studerende svarede på spørgsmålene. F.eks. kunne den studerende føle sig presset til at komme med svar, som hun mente, den kliniske vejleder gerne ville høre (Malterud, 2006). For at imødekomme denne problematik, valgte de kliniske vejledere at interviewe hinandens studerende.

Interviewene blev optaget på båndoptager og blev efterfølgende transskriberet af de kliniske vejledere.

Det blev besluttet, at interviewguiden - inden undersøgelsen for alvor gik i gang - skulle afprøves ved hjælp af 2 interviews. Det foregik i modulperioden 15.11.2010 – 28.01.2011.

Fra næste modul blev alle 4. modul studerende spurgt, om de ville deltage i undersøgelsen.

Del B

Deltagerne var både de daglige vejledere og de sygeplejersker, der var dagens vejledere. De blev bedt om at besvare et spørgeskema – jf. bilag 7.

I spørgeskemaet blev der stillet spørgsmål, der kunne besvares med ja eller nej. Hvis svaret var ja, blev sygeplejersken bedt om at angive i hvor høj grad, det pågældende var tilfældet. F.eks. ønskede man viden om, om sygeplejerskerne havde brugt skemaet, og om skemaet havde hjulpet dem med at få overblik over den studerende forløb. Ifølge Malterud kan man kvantificere, hvis man ønsker at stille spørgsmål om hvor meget, hvor ofte, hvor effektivt osv. (Malterud, 2006).

B 2 Fremgangsmåde

Til en start blev spørgeskemaet afprøvet i perioden 15.11.2010 – 28.01.2011. Det skete ved, at én af de daglige vejledere besvarede spørgsmålene i spørgeskemaet og gav feedback på spørgsmålenes udformning.

Efterfølgende kom denne sygeplejerske med nogle kommentarer, som gjorde at udformningen af spørgsmålene blev ændret (bilag 8).

I de kommende moduler blev spørgeskemaet givet til alle sygeplejersker ved afslutningen af modulet. De udfyldte spørgeskemaer blev afleveret på afdelingssygeplejerskens kontor. Spørgeskemaundersøgelsen var anonym.

4.0 Præsentation af emperi

I dette afsnit præsenteres data fra undersøgelsesdesignets del A og del B blive præsenteret.

Først bliver data fra interviewene med de studerende gennemgået (del A).

Til sidst vil en del af svarerne fra spørgeskemaerne til sygeplejerskerne blive gennemgået (del B). Det drejer sig om den del, hvor de daglige vejledere har svaret på i hvor stort omfang, de har brugt skemaet. Denne del af undersøgelsen understøtter svarerne fra de studerende.

Præsentations af data fra undersøgelsesdesignets del A

Ved gennemgang af materialet fra interviewene med de studerende fremkom 7 temaer: Feedback, kontinuitet, læring, kendskab til skemaerne, tidsfaktor, pligt og brug af skemaet.

4.1 Feedback

Den studerende har fået feedback automatisk

Lidt over halvdelen af de studerende udtrykker, at deres vejledere har været gode til at komme med feedback helt af sig selv. De studerende har dog også selv efterspurgt feedback. En studerende siger, at når hun har udført en sygeplejeintervention på tilfredsstillende vis flere gange, bliver der efterfølgende ikke reflekteret: "*..... så hvis hun synes, det er rigtig godt, det jeg har gjort, jamen så giver hun jo ikke tilbagemelding på det*"

En enkelt studerende nævner, at travlhed i afsnittet nogle dage har medført, at vejlederen ikke har haft tid til at give hende feedback.

En studerende siger, at hun ikke har fået feedback på sygeplejeinterventioner, hun har prøvet før for "*hvis hun synes, det er rigtig godt, det jeg har gjort, jamen så giver hun jo ikke tilbagemelding på det*".

Den studerende skulle selv efterspørge feedback/manglende feedback

4 studerende skulle i høj grad selv opsøge feedback og den feedback, de har fået, har været "*overordnet*" og "*overfladisk*", det vil bl.a. sige, at de studerende ikke har fået nogen begrundelser for, hvorfor de udførte en sygeplejeintervention godt. En studerende siger: "*.....og hvis det har været har det ikke været sådan såudførligt. Så har det bare været sådan æh: Jamen, det klarede du fint...eller...det har været sådan kort*". Samme studerende siger, at hun kun fik feedback i relation til skemaets 3 felter (viden, færdigheder, holdning), hvis hun først forklarede, hvordan skemaet skulle bruges.

En studerende tolker den manglende feedback som, at vejlederen har tillid til hende.

En studerende siger, at hun især skulle være opsøgende for at få feedback, når hun gik med andre end sine daglige vejledere.

Manglende feedback kan ifølge en studerende også skyldes, at hun "*gør det godt*" og et stykke henne i forløbet er blevet "*selvstændig*" eller fordi det var de samme sygeplejeinterventioner, der gik igen. Manglende feedback kan iflg. samme studerende også skyldes, at der "*ikke skete så meget på afdelingen*".

Hvornår gives feedback?

Feedbacken til den studerende bliver givet på forskellige tidspunkter i forhold til den udførte sygeplejeintervention: 3 studerende siger, at de ofte har fået feedback inde hos patienten under udførelsen af sygeplejeinterventionen, så derfor er der - iflg. den ene studerende - ikke altid så meget at sige efterfølgende.

2 sygeplejestuderende siger, at når de har været alene inde hos patienten, bliver der reflekteret med vejlederen efterfølgende. Dog synes den ene af disse studerende, at det er svært at få feedback, når vejlederen ikke har været med under sygeplejeinterventionen.

Hvad gives der feedback på?

Det er lidt forskelligt, hvor meget feedback de studerende har fået inden for områderne: viden, praktiske/metodiske færdigheder, sociale færdigheder. For 6 studerendes vedkommende har de – i større eller mindre omfang – fået feedback inden for alle 3 områder. For en enkelt studerendes vedkommende, fremgår det ikke af interviewet, inden for hvilke områder hun har fået feedback og i hvilken udstrækning.

3 studerende har fået meget sparsom feedback på alle 3 områder.

4.2 Kontinuitet i den studerendes læring

Den studerendes udbytte af skemaet.

6 ud af 10 studerende oplever, at skemaet har hjulpet dem med at skabe kontinuitet i deres læring. Flere studerende siger, at skemaet hjalp dem med at ha' overblik over de forskellige sygeplejeinterventioner, de havde udført. En studerende siger, at det hjalp hende med at huske på ugens fokusemne og efterfølgende finde en patient, som "passede" til fokusemnet. 2 studerende siger, at det hjalp dem til at reflektere over de sygeplejeinterventioner, de havde udført. 3 studerende brugte stort set ikke skemaet og kunne derfor ikke tage stilling til, om det kunne skabe kontinuitet i deres læring.

De studerendes oplevelse af vejledernes brug af skemaerne:

De studerende blev spurgt om, de oplevede, at skemaet havde hjulpet sygeplejerskerne/vejlederne til at følge med i de studerendes læreproces. 8 ud af 10 studerende mente ikke, at skemaet havde været en hjælp for vejleder. Sygeplejerskerne/vejlederne brugte stort set ikke skemaerne, nogle sygeplejersker/vejledere vidste ikke engang at de fandtes. En enkelt studerende oplevede, at én af

hendes vejledere ikke ville bruge det: *"Jeg snakkede med en af mine daglige vejledere om det, og hun sagde, at jeg skulle ikke regne med, at de gik ind og kikkede i mine refleksionsskemaer, fordi x (= den kliniske vejleder) havde sagt, det var vigtigt at have dem liggende på afdelingen"*. En enkelt studerende oplevede, at skemaet havde været en hjælp for vejlederen.

Selv om sygeplejerskerne/vejlederne ikke har brugt skemaet, har der iflg. flere sygeplejestuderende været en mundtlig dialog omkring, hvor langt den studerende var i forhold til sine læringsudbytter.

De fleste studerende tog ikke initiativ til at vise mappen med deres skemaer til deres daglige vejledere. Iflg. nogle af de studerende, havde nogle vejledere sagt, at de ville se i mappen i en nattevagt. 3 studerende tog selv initiativ til at vise deres vejleder mappen med skemaerne, én af disse studerende sagde, at hun viste skemaerne til sin vejleder, fordi: *"Jo, det x (=den kliniske vejleder) ja,det fik jeg besked på, at jeg skulle gøre"*

4.3 Læring

De fleste studerende i undersøgelsen siger, at skemaet har været en hjælp eller en stor hjælp for dem på forskellige måder. En studerende, som kun har brugt skemaet nogle ganske få gange, har alligevel oplevet, at det hjalp hende til at få talt med vejlederne om sygeplejen: *"Det haraltså de få gange....det har i hvert fald skabt sådan en situation, hvor man har fået snakket om det, ik"*..

En anden studerende brugte ikke skemaet de første dage. Hun siger, at der var en positiv forskel i refleksionen, da hun begyndte at bruge skemaerne: *"men det gjorde bare, at man fik snakket på en anden måde om det faktisk....., men det er så også, fordi jeg kan mærke forskellen på de første par dage, hvor jeg ikke brugte det, og så til da jeg begyndte at bruge det"*.

Den samme studerende siger, at skemaet hjælper, fordi det tvinger til refleksion. Man kan godt glemme at reflektere, når der er travlt, men skemaet gjorde, at de fik talt om sygeplejeinterventionen.

En studerende svarer ja til, at skemaet har hjulpet til at kæde teori og praksis sammen, fordi der blev talt om, hvilken teori der passede til den sygeplejeintervention, hun havde lavet, og så blev der stillet nogle spørgsmål, f.eks. om hvornår man spritter hænder osv.

Der hvor det bliver tydeligst, at skemaet har været en hjælp ift. den studerendes læring, er selve skriftliggørelsen af sygeplejeinterventionen. Når man skriver ned, kommer der flere ord på. Der kommer hele tiden noget nyt frem og dermed hjælper det til refleksion: *"Altså jeg synes det var...altså jeg har bare skrevet, at det har hjulpet mig også i forhold til at reflektere selv. Altså sådan fordi nogle gange, så kan man sige, det her har jeg styr på, men alligevel sådan at man skal skrive det ned, så kommer der hele tiden noget nyt op, synes jeg, ..hm, så det har hjulpet."*

Et par studerende siger, at når de får skrevet omkring en patientsituation, så husker de det bedre, og så er de bedre forberedt til næste gang, de skal ind at lave det samme.

Skemaet gør også at man tænker den "situation" man skal ind til mere igennem, fordi man véd, at det skal skrives ned bagefter, er der en studerende, der pointerer.

En anden studerende siger, at skemaet har hjulpet hende til at tænke igennem, hvad hun har lavet den pågældende dag og til at få tænkt over, hvordan hun har gjort tingene.

Skemaet er bevidst lavet sådan, at der fra sygeplejerskens side skal gives feedback ift. både teoretisk viden, praktiske færdigheder og kommunikative færdigheder. 3 studerende oplever, at der enten ikke bliver spurgt ind eller at der ikke bliver spurgt nok ind til teoretisk viden ift. sygeplejeinterventionerne. Det er noget de mangler de ift. refleksion og eksamenssituation. De studerende bliver måske i tvivl om, hvor meget de kan. For en af de studerende fylder det rigtig meget i hendes forløb: ”Ja, jeg kunne godt bruge, at de havde spurgt lidt mere ind til teorien..... men jeg synes, der er meget teori, man skal kunne.....æh...så jeg kunne godt bruge og blive lidt hørt i det.....så man får, sådan får det genopfrisket.”

Noget tyder på, at andre steder bliver der reflekteret og givet feedback uanset skemaets eksistens. Et par studerende giver udtryk for, at de ikke holdt refleksion ift. skemaet, men ift. sygeplejehandlingerne. På spørgsmålet om, om skemaet har hjulpet den studerende til at kæde teori og praksis sammen, svarer den ene af disse studerende:

Ikke voldsomt meget! Det synes jeg mere egentlig er sådan dagligdagen, hvor at de tit spurgte mig ud om et eller andet, sådan løbende, ik'? Så det er egentlig mere på den måde, synes jeg, man bliver god til det! Jeg synes mere det har været sådan en måde til at få tænkt over, hvordan man gjorde ting, og altså, end det er sådan en teori og praksis.

Ikke alle studerende har fået noget ud af at bruge skemaerne. 3 af de studerende giver udtryk for, at skemaet ikke har været dem til nogen hjælp.

En af de 3 siger, at refleksionerne kommer af sig selv, enten når hun er hos patienten eller lige efter.

En anden siger, at hun dels har det i hovedet, er god til at gå og reflektere, går hjem og undersøger ting og at hun dels bruger en notesbog. Denne studerende giver også udtryk for, at skemaet er meget personligt at bruge: ”Æh...og så sagde jeg også; jeg gav faktisk selv udtryk for, at jeg synes, det er meget personligt”

Den tredje studerende siger:

..altså man kan jo sige, at når man har været inde hos patienten, så kan man jo godt tænke over, hvilke problemer var der, og hvad skulle man være opmærksom på, f.eks. blufærdighed og sådan nogen ting, hvis det nu var et sengebåd eller et eller andet ik, men det synes jeg mere, at, at det brugte jeg mine læringskontrakter til.....eller praksisbeskrivelser frem for skemaerne.

Denne studerende har brugt skemaet 26-30 dage, så man kan godt sige, at hun har i hvert fald har forsøgt.

4.4 Kendskab til skemaerne

Nogle studerende giver udtryk for, at vejlederne ikke kendte til skemaets formål og ikke vidste, hvordan det skulle bruges. 3 af de studerende opfatter det som et større problem.

En af disse studerende har kun brugt skemaet ganske få gange. Det mener hun skyldes, at hun skulle forklare dem, hvordan skemaet skulle bruges og at hun skulle skubbe på:

Jamen, jeg tror det med, at....jeg tror, det er det med, at jeg har skullet skubbe meget på..... og skulle.....og skulle sådan..æhm..og opfordre til, at vi skulle lave de her skemaer og først når vi sådan... og så ligesom instruere dem i, hvordan at det egentlig.....æh...skulle udføres.....fordi de jo ikke,...fordi de ikke har vidst noget om det så det har været sådan lidt en lang proces, fordi de ikke har.....hvis nu de selv har vidst omkring det, og.....så havde det måske.... så havde det jo nok været nemmere.

Samme studerende siger, at ingen af dem kendte det, men hun er sikker på, at de ville have syntes om idéen, hvis de havde kendt til skemaets funktion. Denne studerende havde kun gået med sine egne vejledere 6-10 dage ud af godt 30 mulige.

En anden studerende, som har brugt skemaet rigtig meget, men også gået med egne vejledere 21-25 dage ud af de godt 30 mulige, synes at hun har brugt for meget tid på skemaerne ift. at sygeplejerskerne ikke brugte dem til noget. Hun siger, at vejlederen ikke var klar over, hvordan skemaet skulle bruges, og at det skulle være mere klart, på hvis initiativ, de skulle bruges.

4.5 Tidsfaktor

Flere studerende inddrager tiden som en faktor ift. skemaerne uden at være spurgt om det. For nogle af de studerende var det bare engang imellem, at der ikke var tid. En studerende siger, at hun skrev i skemaet, og hvis der var tid, bad hun vejlederen om at se på det, og så talte de lidt om det. Hun siger også, at oftest gav sygeplejersken feedback automatisk, men nogle dage var der travlt.

En anden siger:

Så at, at det var ikke altid, der var tid til det, for de skulle også sidde og skrive journaler og sådan noget.....så derfor, så sagde de, det var lettere for dem, hvis de måtte læse dem i nattevagten..... Om de så læste dem, det ved jeg ikke. Altså, jeg har ikke sådan hørt så meget om det, så jeg går ikke ud fra, at de har gjort det så meget ved det.

Et par studerende giver udtryk for, at travlhed i afdelingen, mere generelt er medvirkende årsag til, at skemaerne ikke bliver brugt.

2 studerende siger også, at de ikke selv har tid til at skrive i skemaerne. Den ene bliver heller ikke bakked op i det, tværtimod: *"..men det har været, altsåjeg føler heller ikke, at jeg sådan har haft tiden til at sætte mig ned og få dem skrevet ordentligt. Det har de også sagt, at de synes egentlig ikke, at man skulle bruge tiden heroppe, for at skrive."*

Samme studerende får næsten kun feedback på sin sygepleje til studiesamtalerne og sammenkæder den manglende feedback med travlhed i afdelingen. En af de studerende, der nævner tidsfaktoren, siger at der var tid til feedback, og hun fik det også.

4.6 Pligt

Et par studerende giver udtryk for, at de har skrevet i skemaerne af pligt. Den ene har brugt dem rigtig meget, men lærte mere af at bruge sine praksisbeskrivelser og læringskontrakter. Den anden brugte dem kun få gange.

Den ene af disse studerende giver også udtryk for, at sygeplejerskerne brugte dem af pligt.

En tredje studerende svarer ja til, at hun viser skemaerne til sygeplejerskerne: ”Jo, det sagde x (=den kliniske vejleder), ja... ..det fik jeg besked på, at jeg skulle gøre.”

4.7 Brug af skemaet

Flertallet af de studerende giver i interviewene udtryk for, at når de bruger skemaet hver dag, kommer de til at beskrive samme sygeplejeintervention gentagne gange; evt. også efter, at der ikke er mere at give feedback på. F.eks. siger en studerende: ”Det er også det ikke at skrive gentagelser igen og igen og igen. For til sidst, så har du jo gjort det så meget..... skulle der jo i hvert fald ikke gerne være så meget, at sætte fingre på.” Nogle studerende oplever, at der ikke er så mange forskellige sygeplejeinterventioner i deres afsnit, som de kan tage fat på og andre nævner, at det kan være vanskeligt at finde på noget nyt i stille perioder.

4.8 Præsentation af data fra undersøgelsesdesignets del B

Her præsenteres data fra spørgeskemaerne til sygeplejerskerne. Det drejer sig om den del af dataindsamlingen, hvor de daglige vejledere har svaret på i hvor stort omfang, de har brugt skemaet.

5 ud af 11 daglige vejledere svarer ja til at skemaet har været en hjælp for dem til at få et overblik over, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces. De bliver også spurgt i hvor høj grad dette har været tilfældet – på en skala fra 1-5, hvor 5 er det højeste. Her svarer fire daglige vejledere 3 og én svarer 4.

Ligeledes svarer fem daglige vejledere ja til, at de selv har søgt viden om den studerendes læreproces ved at se i mappen med skemaerne. På spørgsmålet i hvor høj grad dette har været tilfældet, svarer én daglig vejleder 1, én svarer 2, to daglige vejledere svarer 3 og den sidste svarer 4.

6 daglige vejledere har svaret nej til begge ovenstående spørgsmål.

Det ses altså, at lidt under halvdelen af de daglige vejledere har svaret ja til, at skemaet har været en hjælp for dem til at få et overblik over, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces, og at de selv har søgt viden om den studerendes læreproces ved at se i mappen med skemaerne. Det ses også, at graden af den hjælp skemaet har været til at få overblik ligger på et middelniveau, og at det omfang hvori den daglige vejleder selv har søgt viden om den studerendes læreproces ved at se i skemaerne ligger under middelniveau.

5.0 Diskussion og konklusion

Projektets formål har været at undersøge om ”Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner” har levet op til sit formål.

Formålet med at indføre skemaet var:

At hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen.

At synliggøre og skabe kontinuitet i den studerendes læring.

At alle vejledere kan følge med i, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces.

Ved gennemgang af materialet fra interviewene med de studerende fremkom 7 temaer: Feedback, kontinuitet, læring, kendskab til skemaerne, tidsfaktor, pligt og brug af skemaet.

Vi vil nu trække essensen ud af det, der kom frem i temaerne og diskutere det i forhold til formålet med undersøgelsen. For at gøre det overskueligt at læse diskussionen, vil den være delt op i de samme 3 dele som formålet med skemaet indeholder samt andre fund.

At alle vejledere kan følge med i, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces:

En del af formålet med skemaet har været, at vejlederne skulle have et redskab, hvor de kunne følge med i, hvor langt den studerende er nået i sin læreproces. Sammenholder man svarene i spørgeskemaundersøgelsen til sygeplejerskerne og interview'ene med de studerende fremgår det, at sygeplejerskerne kun i ringe omfang har brugt skemaerne til at få overblik over, hvordan det stod til med den studerendes læring. Af interviewene med de studerende fremgår det, at de ikke havde indtrykket af at sygeplejerskerne brugte skemaerne til at få overblik over de studerendes læring, at en del af sygeplejersker ikke vidste, hvordan de skulle bruge skemaet og at nogle få slet ikke kendte til skemaets eksistens. Ser man på de daglige vejlederes svar i spørgeskemaundersøgelsen, er det under halvdelen, der har søgt viden om den studerendes læreproces ved at se i skemaet, og at de ikke har gjort det kontinuerligt, men kun i et mindre omfang.

At hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen:

Et andet formål med skemaet var, at det skulle hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen. Teori og praksis bliver kædet sammen ved hjælp af refleksion og refleksionen kan blive sat i gang ved hjælp af feedback fra vejlederen, og derved kan der opstå en læring hos den studerende.

Overordnet viser undersøgelsen, at skemaerne har gavnet de fleste studerendes læring.

Dog er skemaet ikke blevet brugt hos alle efter hensigten. Hensigten var at den studerende skulle referere vejleders feedback indenfor områderne viden, færdigheder og sociale kompetencer. Over halvdelen af de studerende havde fået feedback i større eller mindre omfang på de 3 områder. Resten fik kun sparsom feedback.

Vi ved i virkeligheden ikke, om vejlederne ville have givet feedback uanset skemaernes eksistens, fordi de plejede at give feedback. Et par giver i hvert fald udtryk for, at de ikke holdt refleksion i forhold til skemaerne, men i forhold til sygeplejehandlingerne. Men man må dog formode, at øget fokus på et område giver større efterlevelse.

Desuden er der en gruppe af studerende, som selv må efterspørge feedback hos vejlederen. Disse studerende får kun en overfladisk feedback, som de ikke kan bruge til så meget.

Der er dog også studerende, som klart giver udtryk for, at de fik reflekteret med sygeplejerskerne på en bedre måde, fordi de skulle skrive sygeplejeinterventioner og feedback ned i skemaerne og fordi der blev talt om, hvilken teori der kunne passe til den pågældende sygeplejerintervention.

Undersøgelsen viser klart, at selve skriftliggørelsen af sygeplejeinterventionen har haft en god effekt på de fleste studerendes læring. Flere studerende giver udtryk for, at det at skrive sygeplejein-

terventionen ned, gør refleksionsniveauet højere og for nogen skaber det overblik over, hvor langt de er nået ift. egen læring.

En skævvridning her kan dog være, at det er de samme kliniske vejledere, som har udarbejdet og introduceret til skemaet, som også har interviewet de studerende. Vi ved ikke i hvor højt grad, de studerende har villet ”imødekomme” os.

Det er interessant, at nogle studerende slet ikke får noget ud af at skrive sygeplejesituationer og feedback ned, men at andre gør. I undersøgelsen ser det ikke ud til at have sammenhæng med, hvor meget den studerende har brugt skemaet.

Det kan måske være en forskel i læringsstil hos de studerende. Vi ved fra forskelligt materiale på www.ventures.dk, om læringsstile, at nogle mennesker lærer bedst ved f. eks. at blive kastet ud i opgaver, de finder udfordrende, ved at skabe sig nye erfaringer og fordybe sig i korte ”her og nu” aktiviteter. Andre lærer bedst ved at tænke og reflektere over handlinger eller observationer og ved at gennemgå og repetere, hvad der er sket.

Synliggørelse og kontinuitet i den studerendes læring:

6 ud af 10 studerende oplever, at skemaet har hjulpet dem med at skabe kontinuitet i deres læring. Skemaet har – gennem skriftliggørelsen af sygeplejeinterventionerne - hjulpet de studerende til at synliggøre og få overblik over, hvilke sygeplejeinterventioner, der var blevet udført samt foranlediget, at de fik talt og reflekteret med deres vejledere omkring sygeplejeinterventionerne.

Da skemaerne kun i ringe grad er blevet brugt af vejlederne, er ønsket om at skemaet skulle hjælpe dem til at få overblik over den studerendes læring ikke opfyldt.

Andre fund:

Undersøgelsen har vist, at der er en tendens til, at vejlederne kun giver feedback på det som ikke er gået så godt. Flere studerende nævner i interviewene, at når sygeplejeinterventionen gik godt, blev der ikke længere givet feedback. Så fik de bare at vide, at det var gået godt.

Undersøgelse har også vist, at det kan være vanskeligt at implementere nye pædagogiske tiltag i vejledergruppen. Selv om sygeplejerskerne blev orienteret om skemaet og dets funktion via breve, møder og til studiesamtalerne, viser det sig at der var flere sygeplejersker som ikke kendte til skemaet eller dets funktion. Her blev det til en vanskelig eller næste uoverkommelig opgave for den studerende at bruge skemaet, fordi hun samtidig skulle forklare sygeplejersken, hvordan og hvorfor det skulle bruges.

Endelig har undersøgelsen vist, at når vi beder de studerende om at bruge skemaet hver dag, kommer de til at skrive om samme sygeplejeintervention flere gange – også efter, at der ikke er flere nye ting at give feedback på.

6. Perspektivering

Som det fremgår af ovenstående har skemaet hjulpet de fleste studerende i deres læring, bl.a. fordi de skulle skriftliggøre deres sygeplejeinterventioner. Med hensyn til skriftliggørelse er det således også et krav, at den studerende benytter skriftlige studiemetoder i forbindelse med den kliniske del af sygeplejeuddannelsen. Det kan være sygeplejefortællinger, studiedagbog, praksisbeskrivelser, læringskontrakter osv. (Modulbeskrivelse, modul 4, 2011). Det kan derfor anbefales, at skemaet også benyttes som en studiemetode af fremtidige studerende. Her kan det bruges på lige fod med andre skriftlige studiemetoder, under hensyntagen til hvordan det passer til den studerendes læringsstil. Undersøgelsen har nemlig vist, at der er studerende, som ikke lærer så meget ved at bruge vores skema, men f.eks. får mere ud af at skrive praksisbeskrivelser.

Da undersøgelsen peger på, at det ikke er nødvendigt at benytte skemaet hver dag for at nå den optimale læring, er ”brug af skemaet” allerede ændret, så de studerende i stedet benytter skemaet nogle gange om ugen. De bruger dem nu i relation til de ugentlige fokusemner, sådan at de afprøver så mange sygeplejeinterventioner som muligt inden for hvert fokusemne, og kun hvis feedbacken ikke er i orden, skal skemaet udfyldes en gang til med en lignende sygeplejeintervention.

Undersøgelsen viser også, at der er enkelte studerende som ikke får løbende feedback på deres sygeplejeinterventioner eller bliver spurgt ind til begrundelser og teori, der knytter sig til sygeplejeinterventionerne. En enkelt studerende får næsten kun feedback til studiesamtalerne. Her kunne det være aktuelt at finde ud af, hvad årsagen til dette er. Er det mangel på de fornødne ressourcer hos nogle af vejlederne i form af tid, motivation og uddannelse til vejlederopgaven? Kunne arbejdsopgaverne prioriteres anderledes, så der bliver mere tid til vejlederopgaven? Eller har vejlederen behov for andre former for opbakning til opgaven?

Undersøgelsen har også vist, at når de studerende har ydet en god sygepleje, er det ikke altid, de får feedback. Her kunne man gennem en periode øge fokus på, at feedback også er vigtig i disse situationer, så den studerende får en begrundelse og dermed bliver opmærksom på, hvorfor hun har ydet god sygepleje. Det kunne være et emne for de kliniske vejledere at undervise i på temadage for daglige vejledere.

Litteratur

Malterud, K. 2006. *Kvalitative metoder i medicinsk forskning*. Universitetsforlaget, Oslo. 2. udgave, 3. oplæg.

Modulbeskrivelse. Juli 2011. *Modul 4. Sygepleje – grundlæggende klinisk virksomhed*. Professionshøjskolen UCC, Sygeplejeskolen UC Diakonissestiftelsen og Professionshøjskolen Metropol.

<http://www.ventures.dk/Laeringsstil/LV.htm>

Bilagsfortegnelse

- Bilag 1: Modul 4 sygeplejestuderendes oplevelse af vejledning og læring i deres klinikforløb i HOC
- Bilag 2: Anbefalinger til forbedring af studiemiljøet i HOC
- Bilag 3.a: Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner
- Bilag 3.b: Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner – med formål og eksempel
- Bilag 4: Skriftlig information omkring brug af Skema til daglig refleksion over sygeplejeintervention
- Bilag 5: Spørgeskema til studerende
- Bilag 6: Interviewguide
- Bilag 7: Spørgeskema til vejledere
- Bilag 8: Kommentarer ift. afprøvning af spørgeskema til vejledere

Bilag 1

Dato:
Studerende:

Dagens vejleder:
Ugens fokusemne:

Sygeplejeinterventioner	Tilbage melding fra dagens vejleder	
	Viden (hvilken feedback har du fået på din viden omkr. sygeplejeinterventionen?):	Sign:
	Praktiske og metodiske færdigheder (hvilken feedback har du fået i forhold til udførelsen af sygeplejeinterventionen?):	Sign:
	Sociale færdigheder: (hvilken feedback har du fået i forhold til din kommunikation med patienten?):	Sign:

Bilag 2

Skema til daglig refleksion over sygeplejeinterventioner (med formål og eksempler)

25.08.2011

Formål: At hjælpe den studerende til at kæde teori og praksis sammen. At synliggøre og skabe kontinuitet i den studerendes læring. At alle vejledere kan følge med i, hvor langt den studerende er nået.

Sådan bruges skemaet: Den studerende beskriver én af hende udført sygeplejeintervention i relation til ugens fokusemne (venstre side af skemaet). Hun får tilbagemelding fra den daglige/dagens vejleder på sin teoretiske viden samt sine praktiske og sociale færdigheder i relation til den udførte sygeplejeintervention og skriver dernæst feedbacken i den højre side af skemaet. Den daglige vejleder signerer den skriftlige tilbagemelding og skemaet sættes herefter ind i "Mappe til daglige refleksioner og sygeplejeinterventioner", således at de næste vejledere kan få indblik i, hvor langt den studerende er nået.

Den studerende skal afprøve så mange sygeplejeinterventioner som muligt inden for ugens fokusemne (jf. afsnittets læringsmuligheder). Skemaet bruges ved hver ny sygeplejeintervention. Hvis feedbacken ikke er i orden, skal skemaet udfyldes en gang til ift. en lignende sygeplejeintervention.

Dagens vejleder: Er enten den studerendes egen vejleder eller den sygeplejerske, hun/han har gået med d.d.

Eksempel:

Dato: xxxxx

Dagens vejleder: xxxx

Studerende: xxxxx

Ugens fokusemne: Udskillelse og væskebalance

Sygeplejeinterventioner	Tilbage melding fra dagens vejleder
I dag har jeg tømt kateteret hos xxxx. Jeg hentede en kolbe i skyllerummet, tog handsker på og en papirserviet i hånden. Jeg forklarede patienten, at jeg skulle tømme hans kateter. Herefter satte jeg kolben for udmundingen under posen og åbnede ventilen. Efter af have lukket ventilen tørrede jeg studsene af med servietten. Herefter gik jeg ud i skyllerummet og tømte kolben. Jeg observerede at urinen var noget mørk.	Viden: Sygeplejersken sagde, at jeg skulle læse om væskebalancen. Jeg vidste ikke helt, hvorfor patientens urin var mørk. Hun sagde, den var koncentreret. Praktiske og metodiske færdigheder: Sygeplejersken sagde, at jeg overholdt de hygiejniske principper, og at min fremgangsmåde var helt korrekt. Hun sagde også, at næste gang, når jeg ved noget mere om væskebalancen, er det optimalt, at jeg bagefter går ind og taler med patienten om, hvor meget han drikker og hvor meget han bør drikke, og taler med sygeplejersken, om der evt. skal laves et væskeskema. Sociale færdigheder: Min kommunikation med patienten var god. Næste gang kommer jeg også til at informere patienten ift. min viden om væskebalance.